

Yavuz KÖSE^(*)

MENKUL SERMAYE İRATLARI ve VERGİLENDİRİLMESİ

*INCOME FROM CAPITAL
INVESTMENT AND ITS
TAXATION*

Muharrem Ozan ARSLAN^(**)

ÖZET

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, gerçek kişilerin elde edebilecekleri kazanç ve iratları belirleyerek bunları tanımlamış ve nasıl vergilendirilmesi gerektiğini düzenlemiştir. Kanun'da tanımlanan kazanç ve iratlardan biri olan menkul sermaye iradı, Kanun'un 75 inci ve müteakip maddelerinde yer bulmuştur. Gerçek kişilerin ticari, zirai ve serbest meslek faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden elde ettikleri kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır. Günümüzde para piyasalarının, sermaye piyasalarının, menkul kıymet piyasalarının ve türev piyasaların ve tabii ki yatırım araçlarının son derece gelişmiş olması, piyasaların serbestleşmesi ve derinlik kazanması, kar payı, faiz ve benzeri gelirlerin elde edilmesini ve atıl sermayenin değerlendirilmesini kolaylaştırmıştır. Durum böyle olunca menkul sermaye iratları ve vergilendirilmesi daha da önem kazanmıştır. Bu nedenle çalışmamızda menkul sermaye iratları ve vergilendirilmeleri, yasal düzenlemeler ve örneklerle kapsamlı şekilde açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Menkul sermaye iradı, Geçici 67, tevkifat, kar payı, faiz, devlet tahvili, hazine bonusu

ABSTRACT

Income Tax Law no. 193 identifies incomes and earnings derived by natural persons and how they must be taxed. As being one of defined income and earnings within the Law, income from capital investment is regulated in Article 75 et seq. Dividend, interest, rent and similar incomes derived apart from business, agricultural and independent personal service activities by real persons from values that

^(*) Vergi Müfettişi

^(**) Vergi Müfettiş Yardımcısı

can be represented in the form of money are defined as income from capital investment. Today, the fact that money markets, capital markets, securities market, derivatives market and, of course, investment instruments are profoundly developed, markets are free and deep makes it easy to gain dividend, interest and similar incomes and to make use of idle capital.

Key Words: Income from capital investment, Temporary Article 67, withholding, dividend, interest, state bonds, treasury bonds

1- GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 73'üncü maddesinde; herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır. Aynı maddede, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanun ile koyulup, değiştirilip, kaldırılabilceği düzenlenmiştir.¹ Dolayısıyla, ülkemiz vergi kanunlarının tamamı bu anayasal hükümden yola çıkarak vücuda getirilmiştir. Ülkemiz vergi kanunlarından olan 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ise bunlardan biri olup, ilgili kanun; gerçek kişilerin kazanç ve iratlarını tek tek sayarak bu kazanç ve iratların tanımına ve nasıl vergilendirilmesi gerektiği hususlarına yer vermiştir. Aynı kanunun 75. maddesi ise gerçek kişilerin elde edebilecekleri kazanç ve iratlardan menkul sermaye iradını tanımlamış ve bu iratların içeriği konusuna açıklık getirmiştir. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde, menkul sermaye iratlarını ve bu iratların nasıl vergilendirilmesi gerektiğini yasal düzenlemeler ve örnekler çerçevesinde açıklamaya çalışacağız.

2- GELİRİN TANIMI ve UNSURLARI

Gelirin tanımı, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun birinci maddesinde, "bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarı" şeklinde yapılmış olup aynı kanunun ikinci maddesinde gelirin unsurları yedi başlık altında toplanmıştır. Bu unsurları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

- 1- Ticari kazanç,
- 2- Zirai kazanç,
- 3- Ücret,
- 4- Serbest meslek kazancı,
- 5- Gayrimenkul sermaye iradı,
- 6- Menkul sermaye iradı,
- 7- Diğer kazanç ve iratlar.²

Kanun, yukarıda sayılan her bir gelir unsurunu tek tek tanımlamış ve bu unsurların nasıl vergilendirilmesi gerektiği konusuna açıklık getirmiştir. Bu unsurlardan menkul sermaye iratlarının tanımına, kapsamına ve vergilendirilmesine ilişkin açıklamalarımıza kanun ışığında yön vermeye çalışalım.

2.1- Menkul Sermaye İradının Tanımı

Menkul sermaye iratları, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinde "sahibinin ticari,

¹ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 73'üncü madde

² 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 2'nci madde

zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradıdır.”³ şeklinde tanımlanmıştır. Kanunun aynı maddesi menkul sermaye iratlarını tanımlamakla kalmamış aynı zamanda kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı iratların menkul sermaye iradı sayılacaklarını hüküm altına almıştır. Bunlar;

- 1- Her nevi hisse senetlerinin kâr payları,
- 2- İştirak hisselerinden doğan kazançlar,
- 3- Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar payları,
- 4- Her nevi tahvil ve hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi Özel-
leştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç
edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler,
- 5- Her nevi alacak faizleri,
- 6- Mevduat faizleri,
- 7- Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller,
- 8- İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kar paylarının devir ve temlik karşılı-
ğında alınan para ve ayınlar,
- 9- Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri,
- 10- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı öde-
nen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen
kar payları,
- 11- Menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında
sağlanan menfaatler,
- 12- Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile sigorta ve emeklilik şirketleri tarafın-
dan çeşitli adlarla yapılan ödemeler,
- 13- Yukarıda sayılanlar dışında Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre ihraç edilen her türlü
sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlerdir.⁴

Kanunun 75’inci maddesinde ayrıca yukarıda yazılı iratların, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunması halinde ticari kazancın tespitinde dikkate alınacağı da belirtilmiştir.

Makalemizin sonraki bölümlerinde, GVK’nun 75’inci maddesinde sayılan menkul sermaye irat-
larını ve bu iratların nasıl vergilendirilmesi gerektiğini, kişilerin başkaca bir geliri olmadığı varsayımı
altında (Eğer elde edilen başkaca gelirler varsa durum kanunun 86’ncı ve 88’inci maddelerine göre
değerlendirilmelidir) ilgili mevzuat hükümlerine göre değerlendirip örneklerle açıklamaya çalışacağız.

3- MENKUL SERMAYE İRATLARI ve VERGİLENDİRİLMESİ

3.1- Her Nevi Hisse Senetlerinin Kar Payları

3.1.1- Tanımı

Hisse senedi; ortaklık payını temsil eden ve sahibine oy kullanma hakkı ve kar payı elde edebilme
imkanı veren bir kıymetli evrak türüdür. Hisse senedi ile elde edilen kar payı hiç şüphesiz ki sahibi

³ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 75’inci madde

⁴ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 75’inci madde

için bir gelirdir. Bu sebepten ötürü kişiler, ticari veya zirai faaliyette veya serbest meslek faaliyetinde kullanmadıkları nakit ve benzeri sermayeyi hisse senedi yatırımında değerlendirebilirler. Durum böyle olunca kanun koyucu 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 75/2-1 maddesinde bu konuyu hüküm altına almıştır. Yapılan düzenlemede aşağıda sayılan gelirlerinde kar payı olarak dikkate alınması gerektiği ortaya koyulmuştur. Bunlar;

- 1- Kurucu hisse senetleri,
- 2- İntifa hisse senetlerine verilen kar payları,
- 3- Pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarla yapılan her türlü ödemeler,
- 4- Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonları katılma belgelerine ödenen kar payları,
- 5- Konut finansmanı fonlarını temsilen ihraç edilen ipotek dayalı menkul kıymetlere ve varlık finansmanı fonlarını temsilen ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetlere ödenen faiz, kar payı veya benzeri gelirlerdir.⁵

Yapılan düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, eğer bir gerçek kişi yukarıda sayılan türden bir gelir elde ederse bu kar payı olarak değerlendirilecek ve vergilendirilmesinde menkul sermaye iratlarına ilişkin hükümler uygulanacaktır.

3.1.2- Vergilendirilmesi

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 83'üncü maddesi, aksine bir hüküm olmadıkça verginin mükellef veya vergi sorumlusunun beyanı üzerinden tarh edileceğini hüküm altına almıştır. Aynı kanunu "Gelirin Toplanması ve Beyanı" başlıklı 85'inci maddesi, aksine hüküm olmadıkça mükelleflerin bir takvim yılında elde ettikleri kazanç ve iratları için yıllık beyanname vermeleri gerektiği hususunu düzenlemiştir.⁶ Bu nedenle beyannameye dahil edilmemesi gereken kazanç ve iratlar gerek kanun düzenlemeleri gerek tebliğ ve diğer tali düzenlemeler ile ortaya koyulmuştur.

Kar paylarının vergilendirilmesi ile ilgili olarak kanun da farklı düzenlemelere yer verilmiştir. Kanunun 94. maddesinde yapılan düzenlemede:

Tam mükellef kurumlar tarafından;

- 1- Tam mükellef gerçek kişilere,
- 2- Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefi olmayanlara
- 3- Bu vergilerden muaf olanlara,
- 4- Dar mükellef gerçek kişilere
- 5- Dar mükellef kurumlara,
- 6- Gelir ve Kurumlar Vergisi'nden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan kar payları üzerinden %15 oranında tevkifat yapılması gerektiği belirtilmiştir.⁷

Yapılan düzenlemede karın sermayeye ilavesinin kar dağıtımı sayılmayacağı ve dar mükellef kurumun kar payını Türkiye'de bulunan daimi temsilcisi veya işyeri aracılığı ile elde etmesi halinde tevkifat yapılmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca tevkifatı, kar dağıtımı yapan tam mükellef kurumun yapacağı da açıktır.

⁵ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 75 inci madde

⁶ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 83 ve 85 inci maddeleri

⁷ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 94 üncü madde

Konuyla ilgili olarak Gelir Vergisi Kanununun 22'inci maddesinde; tam mükellef kurumlardan elde edilen kar paylarının yarısının gelir vergisinden istisna olduğu ve istisna tutarında dahil edilerek bulunan tutar üzerinden %15 tevkifat yapılacağı, tevkif edilen verginin kar payının yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır. Yapılan düzenlemede kar payını elde eden kimselerin mükellef olup olmamaları önem arz etmemektedir. İstisnadan tam mükelleflerinde, dar mükelleflerinde hatta mükellef olmayanlarında yararlanacağı açıktır.

Konuya ilgili yapılan bir diğer düzenleme olan Gelir Vergisi Kanunu'nun 86'ıncı maddesinde;

- a) Tam mükellef kişiler için 86/1-c'ye göre, Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olan menkul sermaye iratlarının aynı kanunun 103'üncü maddesinin ikinci gelir diliminde yer alan haddi aşması halinde tamamının beyan edilmesi gerektiği, (Bu tutar; 284 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile 2013 takvim yılı için 26.000 TL olarak belirlenmiştir.)
- b) Tam mükellef kişilerin 86/1-d'ye göre tevkifat veya istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iratlarının, 2013 takvim yılı için 284 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlenen 1.390 TL'yi aşması durumunda tamamının beyan edilmesi gerektiği,⁸
- c) Dar mükellefler için ise 86/2'ye göre tamamı Türkiye'de tevkif sureti ile vergilendirilmiş olan menkul sermaye iratlarının beyan edilmeyeceği düzenlenmiştir.⁹

Yaptığımız açıklamalardan sonra kar paylarının vergilendirilme şeklini şu şekilde özetleyebiliriz. Tam mükellef kurumlardan kar payını elde eden;

Tam mükellef gerçek kişi ise;

- Kar payının brüt tutarı üzerinden GVK 94 üncü madde hükmü gereğince %15 tevkifat yapılacak,
- Kar payının brüt tutarının yarısı GVK madde 22 gereğince istisna olacak, kalan yarısı ise GVK madde 86 uyarınca 2013 takvim yılı için 26.000 TL'yi aşarsa beyan edilecek, (Beyan edilecek tutar haddi aşan tutar değil kar payının yarısı olan tutarın tamamıdır.)
- Yıllık beyanname ile beyan edilen tutar üzerinden hesaplanan vergiden daha önce tevkif yoluyla alınan vergi mahsup edilecektir.

Dar mükellef gerçek kişi ise;

- Kar payının, brüt tutarı üzerinden GVK madde 94'e göre tevkifat yapılacak ve brüt tutarın yarısı GVK'nun 22'inci maddesine göre istisna kapsamında değerlendirilecektir. Ancak dar mükellef gerçek kişi, GVK 86'ıncı maddesinde yapılan düzenlemeden dolayı herhangi bir beyanda bulunmayacaktır.

Kar payı dar mükellef veya mükellef olmayan kurumlardan elde edilmiş ise, hem tam mükellefler hem de dar mükellefler kar payının yarısını GVK'nun 22'nci maddesi kapsamında gelir vergisinden istisna edemeyeceklerdir. Tam mükellefler, bu neviden elde ettikleri kar payları tevkifata da tabi tutulmamış ise GVK 86/1-d'ye göre 2013 takvim yılı için 1.390 TL'yi aşması halinde tamamını beyan edeceklerdir. Bu tutar istisna değil anlaşılacağı üzere beyan sınırındır.

⁸ 284 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği

⁹ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 86 ncı madde

3.2- İştirak Hisselerinden Doğan Kazançlar

İştirak hisselerinden doğan kazançlar, GVK'nun 75/2-2 maddesinde yapılan düzenleme ile menkul sermaye iradı olarak kabul edilmiştir. İlgili düzenlemede;

- 1- Limited şirket ortaklarının kazançlarının,
- 2- İş ortaklıkları ortaklarının kazançlarının,
- 3- Komanditerlerin kar payları ile
- 4- Kooperatiflerin dağıttıkları kazançların iştirak hissesi kazancı olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan karların ortaklara, kooperatifle yaptıkları muameleler oranında dağıtılmasının, kazanç dağıtımı sayılmayacağı yine yapılan düzenlemede belirtilmiştir.

Ayrıca adi komandit şirketlerde komanditerlerin kar payları, şirket karının ilişkin bulunduğu takvim yılında elde edilmiş sayılır. Dolayısıyla ilgili kazanç, şirket karının ilişkin bulunduğu takvim yılında vergilendirilir.

İştirak hisselerinden doğan kazançların vergilendirilmesi tıpkı hisse senedi kar paylarının vergilendirilmesi gibi olduğundan yukarıda yapılan açıklamaları aynen kabul etmek ve kazancı bu açıklamalara göre vergilendirmek yanlış olmayacaktır.

3.3- Kurumların İdare Başkan ve Üyelerine Verilen Kar Payları

Kanun koyucu kurumların, idare başkan ve üyelerine verdikleri kar paylarını, ortaklarına verdikleri kar paylarından ayrı olarak değerlendirmemiş ve vergilendirilmesinde kar paylarına ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla kurumların idare başkan ve üyelerinin aldıkları kar paylarının vergilendirilmesi aynen hisse senedi kar paylarının vergilendirilmesi gibi olacaktır. Bu nedenle yukarıda yapılan açıklamalar kurumların idare başkan ve üyelerinin aldıkları kar paylarının vergilendirilmesi içinde geçerli olacaktır.

Örnek: Bay (A) 2013 takvim yılında tam mükellef bir kurum olan (X) Anonim Şirketinden 100.000 TL tutarında kar payı elde etmiştir. Bay (A)'nın başka geliri bulunmamaktadır.

Elde edilen kar payı kurum bünyesinde %15 oranında tevkifata tabi tutulmuş olup, tutarı 15.000 TL'dir.

Bay (A)'nın elde ettiği kar payının yarısı GVK'nun 22. maddesi gereğince gelir vergisinden istisna olup, kalan yarısı 50.000 TL'dir. Bu tutar beyan sınırı olan 26.000 TL'yi aştığından beyan edilecektir. Kurum bünyesinde tevkif edilmiş olan 15.000 TL'nin tamamı hesaplanan vergiden mahsup edilecektir.

3.4- Her Nevi Tahvil ve Hazine Bonosu Faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi, Özelleştirme İdaresince Çıkarılan Menkul Kıymetler ve Varlık Kiralama Şirketleri Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikalarından Sağlanan Gelirler**3.4.1- 01.01.2006 Tarihinden Önce TL Cinsinden İhraç Edilen Menkul Kıymetlerden Elde Edilen Gelirler**

Gelir Vergisi Kanununun geçici 67/9. maddesinde yapılan düzenlemede, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihinde yürürlükte olan mevzuat hükümlerin esas alınacağı belirtilmiştir.

01.01.2006 tarihinden önce yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre TL cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94/7 maddesine göre tevkifat yapılmakta ve aynı kanunun 76/2 maddesi hükmüne göre ilgili tarihten önce TL cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirlere indirim oranı uygulanmaktadır. Bu nedenle tam mükellef gerçek kişiler tarafından 01.01.2006 tarihinden önce TL cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan gelirler, 2013 takvim yılı için 285 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlenen %53,11 oranında indirim uygulandıktan sonra kalan tutar 2013 takvim yılı için 26.000 TL'yi aşarsa beyan edilecektir. Dar mükellef gerçek kişiler ise, bu gelirleri dolayısıyla Gelir Vergisi Kanununun 86'ncı maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre beyanname vermeyeceklerdir.

3.4.2- 01.01.2006 Tarihinden Önce Döviz, Altına veya Başka Bir Değere Endeksli İhraç Edilen Menkul Kıymetlerden Elde Edilen Gelirler

01.01.2006 tarihinden önce döviz, altına veya başka bir değere endeksli ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesinin 7 numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmaktadır. Ancak bu gelirlere, Gelir Vergisi Kanununun 76'ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan parantez içi hüküm gereği TL cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler gibi indirim oranı uygulanmamaktadır. Bundan dolayı tam mükellef gerçek kişiler tarafından, 01.01.2006 tarihinden önce döviz, altına veya başka bir değere endeksli ihraç edilen menkul kıymetler üzerinden elde edilen gelirler, 2013 takvim yılı için 26.000 TL'yi aşarsa beyan edilecektir. Dar mükellef gerçek kişiler ise, bu gelirleri dolayısıyla Gelir Vergisi Kanunu'nun 86'ncı maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre beyanname vermeyeceklerdir.

3.4.3- 01.01.2006 Tarihinden İtibaren İhraç Edilen Menkul Kıymetlerden Elde Edilen Gelirler

01.01.2006 tarihinden itibaren, TL cinsinden veya döviz, altına veya başka bir değere endeksli ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde bir fark bulunmamakta ve her iki türden ihraç edilen menkul kıymet gelirleri Gelir Vergisi Kanununun geçici 67'nci maddesine göre tevkifata tabi tutulmaktadır. Mükellefler elde ettikleri bu gelirleri dolayısıyla tutarı ne olursa olsun geçici 67'nci maddenin 7 numaralı fıkrası hükmüne göre beyanname vermeyeceklerdir.¹⁰

3.4.4- Özel Sektör Tahvilleri ve Kira Sertifikalarından Elde Edilen Gelirler

GVK'nun 94'üncü maddesinin yedinci fıkrasına göre tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışına ihraç edilen tahviller ile tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışına ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler %0 ila %10 arasında vadeye göre değişen oranlarda tevkifata tabi tutulmaktadır. 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen diğer özel sektör tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri ise %10 oranında tevkifata tabidir.

Tam mükellefler tarafından 2013 takvim yılında elde edilen 26.000 TL'yi aşan söz konusu faiz gelirleri beyan edilecektir.

Yurtiçinde ihraç edilen kira sertifikaları dahil olmak üzere 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tüm özel sektör tahvillerinden elde edilen faiz geliri ise geçici 67'nci madde kapsamında vergilendirilmekte olup, bu gelirler için beyanname verilmeyecektir.

¹⁰ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu geçici 67'nci madde

3.4.5- Eurobond Faiz Gelirleri

Eurobond, hükümetlerin veya şirketlerin yurt dışından kaynak temin edebilmek için yabancı para birimlerinden yurt dışına ihraç ettikleri uzun vadeli borçlanma aracıdır.

Eurobonlar vergi uygulamaları açısından devlet tahvili ve hazine bonosu gibi değerlendirilirler. Ancak elde edilen faiz gelirleri Gelir Vergisi Kanununun geçici 67'nci maddesinin 1 numaralı fıkrasına göre tevkifata tabi değildir.

Eurobond faiz gelirleri, Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesine göre % 0 oranında tevkifata tabi olmakla beraber, eurobondların yabancı para cinsinden ihraç edilmeleri nedeniyle, bu gelirlere 76'ncı madde hükmüne göre indirim oranı uygulanmamaktadır. Dolayısıyla 2013 takvim yılında elde edilen ve aynı yıl için 26.000 TL beyan sınırını aşan eurobond faiz gelirlerinin tamamı tam mükellef gerçek kişiler tarafından beyan edilecektir. Dar mükellef gerçek kişiler ise, bu gelirleri dolayısıyla Gelir Vergisi Kanununun 86'ncı maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre beyanname vermeyeceklerdir.¹¹

Örnek: Bayan (C) 2013 takvim yılında 01.05.2005 tarihinde TL cinsinden ihraç edilmiş devlet tahvilinden 100.000 TL, 01.08.2005 tarihinde dövize endeksli ihraç edilmiş devlet tahvilinden ise 20.000 TL faiz geliri elde etmiştir. Bayan (C) 2013 takvim yılında başkaca bir gelir elde etmemiştir.

Dövize endeksli devlet tahvilinden elde edilen faiz gelirine, tahvil dövize endeksli ihraç edilmiş olduğundan GVK'nun 76'ncı maddesine göre indirim oranı (2013 takvim yılı için %53,11) uygulanmayacak olup, TL cinsinden ihraç edilmiş olan devlet tahvili faiz gelirine ise GVK'nun 76'ncı maddesine göre %53,11 indirim oranı uygulanacaktır. Bu durumda hesaplamalar aşağıda ki gibi olacaktır.

Devlet Tahvil Faizi (Döviz)	20.000 TL
Devlet Tahvil Faizi (TL)	100.000 TL
İndirimli Orana İsbet Eden Tutar	$100.000 \times \%53,11 = 53.110 \text{ TL}$
Kalan Tutar	$100.000 - 53.110 = 46.890$
Toplam Faiz Geliri	$20.000 + 46.890 = 66.890 \text{ TL}$

Bayan (C)'nin 2013 takvim yılında elde ettiği toplamda 66.890 TL faiz geliri, GVK'nun 86 ncı maddesine göre 26.000 TL beyan sınırını aştığından tamamı (66.890 TL) beyan edilecektir.

Bayan (C), 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan devlet tahvillerinden faiz geliri elde etmiş olsaydı, faiz geliri Gelir Vergisi Kanununun geçici 67'nci maddesine göre tevkifata tabi tutulacak, Bayan (C) elde ettiği bu gelirleri dolayısıyla tutarı ne olursa olsun geçici 67'nci maddenin 7 numaralı fıkrası hükmüne göre beyanname vermeyecekti.

3.5- Her Nevi Alacak Faizleri, Kıyı Bankacılığından (Off-Shore) Elde Edilen Faiz Gelirleri ve Yurt Dışından Elde Edilen Diğer Menkul Sermaye İratları (Faiz, Repo, Kar Payı Gibi)

GVK'nun 75/2-6 maddesinde, her neviden alacak faizlerinin de menkul sermaye iradı olarak değerlendirilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Kanun koyucu yapılan düzenleme ile adi, imtiyazlı,

¹¹ 258 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği

rehinli, senetli alacaklarla cari hesap alacaklarından doğan faizler ve kamu tüzel kişilerin borçlanılan ve senede bağlanmış olan meblağlar için ödenen faizlerinde alacak faizleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

GVK'nun hem 94'üncü maddesinde hem de geçici 67'nci maddesinde her nevi alacak faiz gelirleri, Off-shore bankacılığında elde edilen faiz gelirleri ve yurt dışından elde edilen diğer menkul sermaye iratlarına ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Dolayısıyla bu tür menkul sermaye iratları herhangi bir şekilde tevkifata tabi tutulmayacaklardır. Bu nedenle tam mükellef gerçek kişilerin elde ettikleri bu türden menkul sermaye iratları, GVK'nun 86'ncı maddesinin birinci fıkrasının d bendine göre 2013 takvim yılı için (284 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlenen tutar) 1.390 TL olan beyan sınırını aşarsa tamamını beyan edeceklerdir.

Dar mükellef gerçek kişilerce Türkiye'de yatırılmış sermayeden elde edilen her nevi alacak faizleri, mükellef yıllık beyanname vermek zorunda değilse, GVK'nun 101'inci maddesinin birinci fıkrasının beşinci bendi hükmüne göre münferit beyanname ile kazancın elde edildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde beyan edilir. Off-shore bankacılığında elde edilen faiz gelirleri ve yurt dışından elde edilen diğer menkul sermaye iratları dar mükellefler açısından GVK'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrasının 6 numaralı bendi hükmü gereği sermaye Türkiye'de yatırılmadığından gelir vergisinin konusuna girmemektedir. Dolayısıyla dar mükellef gerçek kişilerin bu gelirleri için beyanname vermeleri gerekmemektedir.

3.6- GVK'nun 86/1-d Hükümüne Göre 2013 Takvim Yılı İçin 1.390 TL'yi Aşması Halinde Beyan Edilecek Diğer Menkul Sermaye İratları

GVK'nun 86/1-d maddesinde yer alan hükme göre bir takvim yılında elde edilen ve toplamda 2013 takvim yılı için (284 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlenen tutar) 1.390 TL'yi aşmayan tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iratlarının beyan edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan ve 2013 takvim yılı için 1.390 TL'yi aşan menkul sermaye iratlarının beyan edilmesi gerekmektedir. 1.390 TL olan tutar istisna değil beyan sınırıdır. Elde edilen gelirler beyan sınırını aşarsa tamamı beyan edilecektir. Gelir Vergisi Kanuna göre her nevi alacak faizleri, kıyı bankacılığında elde edilen faiz gelirleri ve yurt dışından elde edilen diğer menkul sermaye iratları dışında kalan ve tevkifat ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iratları aşağıdaki gibidir.

- 1- Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller,
- 2- İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar,
- 3- Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri.

Tam mükellef gerçek kişiler, elde ettikleri bu türden menkul sermaye iratları, GVK'nun 86'nci maddesinin birinci fıkrasının d bendine göre 2013 takvim yılı için (284 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlenen tutar) 1390 TL olan beyan sınırını aşarsa tamamını beyan edeceklerdir.

Dar mükellef gerçek kişilerce Türkiye'de yatırılmış sermayeden elde edilen bu türden menkul sermaye iratları, mükellef yıllık beyanname vermek zorunda değilse, GVK'nun 101 inci maddesinin birinci fıkrasının beşinci bendi hükmüne göre münferit beyanname ile kazancın elde edildiği tarihten itibaren on beş gün içinde beyan edilir.

Örnek: Bay (D) 2013 takvim yılında Bayan (K)'dan olan 100.000 TL alacağın vadesinde ödenmesinden dolayı 3.000 TL alacak faizi, kıyı bankacılığından 1.000 TL faiz geliri ve 01.02.2005 tarihinde ihraç edilmiş olan devlet tahvilinin vadesi gelmemiş kuponunun satışından 1.500 TL satış geliri elde etmiştir.

Bay (D) 2013 takvim yılında başkaca bir gelir elde etmemiştir.

Bay (D)'nin 2013 takvim yılında elde etmiş olduğu toplamda 5.500 TL gelir, Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre tevkifat ve istisna uygulamasına konu olmadığından ve gelirin toplam tutarı (5.500 TL) 2013 takvim yılı için beyan sınırı olan 1.390 TL 'yi aştığından GVK'nun 86/1-d maddesi hükümlerine göre beyan edilecektir.

3.7- Mevduat Faizleri, Özel Finans Kurumlarınca (Katılım Bankalarının) Ödenen Kar Payları ve Repo Gelirleri

GVK'nun geçici 67'nci maddesinin 4'üncü fıkrasında yer alan düzenlemeye göre mevduat faizleri (Bankalara, bankarlara, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler, bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekil ve ad altında olursa olsun toplanan paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler ile bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler de mevduat faizi olarak değerlendirilmelidir), özel finans kurumlarınca ödenen kar payları, kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ile özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları ve repo gelirleri tevkifata tabi tutulmaktadır.

Tam veya dar mükellef gerçek kişiler, elde ettikleri bu türden menkul sermaye iratları için GVK'nun geçici 67'nci maddesinin 7'inci fıkrası hükmü çerçevesinde beyanname vermeyecek olup, diğer gelirleri nedeniyle beyanname verseler dahi bu gelirlerini beyannameye dahil etmeyeceklerdir.

3.8- Tüzel Kişiliğe Haiz Emekli Sandıkları, Yardım Sandıkları ile Sigorta ve Emeklilik Şirketleri Tarafından Yapılan Ödemeler

GVK'nun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasının onbeş ve onaltı numaralı bentlerinde yapılan düzenlemelerde tüzel kişiliğe haiz emekli sandıklarına, yardım sandıklarına, sigorta ve emeklilik şirketlerine prim, aidat veya katkı payı ödeyerek ayrılanlara ödenen irat tutarları tamamı üzerinden (süre sınırı gözetmeksizin) %25 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Tam mükellef gerçek kişiler, elde ettikleri bu türden iratları GVK'nun 86'nci maddesinin birinci fıkrasının a bendinde yer alan hükme göre tutarı ne olursa olsun beyan etmeyecek ve diğer gelirleri dolayısıyla beyanname verseler dahi bu gelirlerini beyannameye dahil etmeyeceklerdir.

Dar mükellef gerçek kişiler ise GVK'nun 86'nci maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre beyan etmeyeceklerdir.

Makalemizin geride kalan bölümlerinde, kaynağı ne olursa olsun GVK'nun 75'inci maddesine göre menkul sermaye iradı olarak nitelendirilen gelirlerin tanımlarını ve nasıl vergilendirilmeleri gerektiğini açıklamaya çalıştık. Makalemizin bu bölümünde ise tevkifata tabi tutulacak menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapmakla yükümlü olan kişi ve kurumları açıklamaya çalışacağız.

4- GVK'NUN 94'ÜNCÜ MADDESİNE GÖRE TEVKİFAT YAPMAKLA YÜKÜMLÜ OLANLAR

GVK'nun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasında, 94'üncü maddede sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada istihkak sahiplerinin gelir vergisinden mahsup edilmek üzere, yaptıkları ödemeler üzerinden tevkifat yapmakla sorumlu olan kişi ve kurumlar tek tek sayılmıştır. Bunlar;

- 1- Kamu idare ve müesseseleri,
- 2- İktisadi kamu müesseseleri ve sair kurumlar,
- 3- Ticaret şirketleri,
- 4- İş ortaklıkları,
- 5- Dernekler ve vakıflar,
- 6- Dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri,
- 7- Kooperatifler,
- 8- Yatırım fonu yönetenler,
- 9- Gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı,
- 10- Zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler olmak üzere oniki tanedir.

Kanun koyucu tarafından tevkifat yapmaya mecbur tutulan bu kişi ve kurumlar, yaptıkları ödemeler üzerinden yapmış oldukları tevkifatları GVK'nun 98 inci ve 119 uncu maddesine göre muhtasar beyanname ile beyan edip ödmekle yükümlüdürler. İstihkak sahipleri ise tevkif sureti ile ödemiş oldukları vergileri GVK'nun 121 inci maddesine göre beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edebileceklerdir. Mahsup işleminin yapılabilmesi için daha önceden tevkif suretiyle vergilendirilmiş kazançlarını beyannameye dahil etmeleri gerektiği de açıktır. Eğer tevkif suretiyle vergilendirilmiş gelirler gerçek kişilerce beyannameye dahil edemez ise tevkif yoluyla ödenen vergi nihai vergi olacaktır.

5- GVK'NUN GEÇİCİ 67'NCİ MADDESİNE GÖRE TEVKİFAT YAPMAKLA SORUMLU OLANLAR

Gelir Vergisi Kanununun geçici 67'nci maddesi ve bu maddeye yönelik olarak hazırlanmış olan 257 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde yapılan düzenlemelere göre geçici 67'nci madde kapsamında;

- a) Alım - satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alışı ve satış bedelleri arasındaki farklar,
- b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alışı ve itfa bedelleri arasındaki farklar,
- c) Menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getiriler, (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
- d) Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinde, ödünç veren tarafın lehine kalan tutarlar üzerinden vergi tevkifatı yapmakla sorumlu tutulmuş olanlar şunlardır:

- 1- 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar,
- 2- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası,
- 3- 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan aracı kurumlar.

Yukarıda belirtilenler dışında kalan kurum ve kuruluşların geçici 67'nci maddesi kapsamında tevkifat yapma sorumluluğu bulunmamaktadır. Bankalar veya aracı kurumlarca gerçekleştirilecek tevkifat

fat, elde edilmesine aracılık ettikleri kazançlar ile ilgilidir. Dolayısıyla, bu kurumların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazançlar tevkifat kapsamında olmayacaktır.

Örneğin, bir bankanın Hazine tarafından düzenlenen ihaleden kendi portföyü için satın almış olduğu Devlet tahvilini itfaya kadar elinde tutmak suretiyle elde ettiği faiz geliri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Söz konusu tahvilin itfadan önce bir gerçek veya tüzel kişiye satılması durumunda da bankanın elde edeceği gelir tevkifat kapsamında değildir.

Görüldüğü üzere menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesinde birçok esaslı nokta bulunmakta, bu durumda olayı karmaşık bir hale getirmektedir. Bu nedenle menkul sermaye iratlarını, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecek olan menkul sermaye iratları ile 2013 takvim yılı için 1.390 TL ve 26.000 TL olan beyan sınırlarını aşması durumunda beyan edilmesi gereken menkul sermaye iratları şeklinde ayrı başlıklar altında toplamakta fayda görmekteyiz.

6- TUTARI NE OLURSA OLSUN BEYAN EDİLMEMEYECİK MENKUL SERMAYE İRATLARI

Aşağıda sayılan menkul sermaye iratları tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecek, diğer gelirler dolayısıyla beyanname verilse dahi beyannameye dahil edilmeyeceklerdir.

- 1- Mevduat faizleri,
- 2- Özel finans kurumlarınca (katılım bankaları) kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları,
- 3- Repo kazançları,
- 4- Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından yapılan ödemeler,
- 5- Kurumlar vergisi mükelleflerince 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen kazançların dağıtımı halinde, gerçek kişilerce elde edilen kâr payları,
- 6- Kurumların karlarını sermayeye eklemesi suretiyle gerçekleştirilen kar dağıtımı işleminde, gerçek kişi ortaklarca elde edilen kar payları,
- 7- 01.01.2006 tarihinden itibaren TL veya dövize, altına veya başka bir değere endeksli ihraç edilen devlet tahvili ve hazine bonosu faiz gelirleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirler,
- 8- 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen tüm özel sektör tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri.

7- 2013 TAKVİM YILI İÇİN 1.390 TL'Yİ AŞMASI HALİNDE BEYAN EDİLECEK MENKUL SERMAYE İRATLARI

- 1- Kıyı bankacılığından (off- shore) elde edilen faiz gelirleri,
- 2- Hisse senedi ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen gelirler,
- 3- İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar,
- 4- Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri.
- 5- Yurt dışından elde edilen diğer menkul sermaye iratları,
- 6- Her nevi alacak faizleri,

8- 2013 TAKVİM YILI İÇİN 26.000 TL'Yİ AŞMASI HALİNDE BEYAN EDİLECEK MENKUL SERMAYE İRATLARI

- 1- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş her nevi her nevi tahvil ve hazine bonusu faiz gelirleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirler,
- 2- Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışına ihraç edilen tahviller ile tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışına ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler,
- 3- Tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları.

9- KONUYA İLİŞKİN GENEL ÖRNEKLER

Örnek 1: Tam mükellef Bayan (K)'nın 2013 takvim yılında elde ettiği kazançlar aşağıdaki gibidir.

- 1- 52.500 TL repo kazancı,
- 2- 18.750 TL mevduat faiz geliri,
- 3- Brüt 175.000 TL kar payı.

Bayan (K)'nın 2013 takvim yılında başka bir gelir elde etmediği varsayımı altında, elde edilen repo kazancı ve mevduat faiz geliri GVK'nun geçici 67'nci maddesi kapsamında tevkifata tabi olduğu ve söz konusu tevkifat nihai vergi olduğu için her iki kazanç da beyan edilmeyecek, verilen beyannameye eklenmeyecek ve diğer gelirler ile toplam kapsamına alınmayacaktır.

Bayan (K)'nın elde ettiği kar payının brüt tutarı üzerinden tam mükellef kurum bünyesinde %15 tevkifat yapılacaktır, brüt tutarının yarısı GVK'nun 22'nci maddesi gereğince gelir vergisinden istisna olacaktır. 175.000 TL'nin yarısı olan 87.500 TL GVK'nun 86/1-c maddesi kapsamında 2013 takvim yılı için belirlenen beyan sınırı olan 26.000 TL'nin üzerinde kaldığı için tamamı beyan edilecek ve beyanname üzerinden hesaplanan vergiden, daha önce tevkif suretiyle ödenen vergi mahsup edilecektir.

Örnek 2: Bay (M) 2013 takvim yılında 3.500 TL alacak faizi ve net 39.100 TL tam mükellef bir kurumdan kar payı elde etmiştir.

Brüt kar payı tutarı: $39.100 / 0.85 = 46.000$ TL

GVK'nun 86/1-d maddesine göre kesinti ve istisna uygulamasına tabi olmayan menkul sermaye iradı toplamının 2013 takvim yılı için 1.390 TL'yi aşmaması halinde beyan edilmemesi gerekmektedir. Örnekte 3.500 TL alacak faizi tevkifat ve istisna uygulanmayan bir gelir olup, bu gelirin toplamı 2013 takvim yılı için beyanname verme sınırı olan 1.390 TL'yi aştığından, 3.500 TL'nin tamamı beyan edilecektir.

Mükellefin tam mükellef bir kurumdan elde ettiği kesintiye tabi tutulmuş brüt 46.000 TL'lik kar payının yarısı gelir vergisinden istisnadır. Kalan 23.000 TL tek başına beyan haddini aşmasa dahi, GVK'nun 86/1-c maddesi hükmü gereği vergiye tabi gelir toplamının $(3.500 + 23.000 = 26.500$ TL) 26.000 TL'lik beyanname verme sınırını aşması nedeniyle yıllık gelir vergisi beyannamesine dahil edilecektir.

Örnek 3: Tam mükellef Bay (L) 2013 takvim yılında;

- 1- 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş TL cinsinden hazine bonosundan 30.000 TL,
- 2- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş TL cinsinden devlet tahvilinden 240.000 TL,
- 3- 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş dövize endeksli hazine bonosundan 70.000 TL,
- 4- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş dövize endeksli devlet tahvilinden 10.000 TL faiz geliri elde etmiştir.

01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen devlet tahvili ve hazine bonoları ister TL cinsinden olsun ister dövize, altına veya başka bir değere endeksli olsun, GVK'nun geçici 67'nci maddesi kapsamında olduğundan, bu kazançlardan yapılacak tevkifat nihai vergi olacak ve bu kazançlar hiçbir şekilde beyannameye dahil edilmeyecektir. Bu sebeple mükellefin, 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş TL cinsinden hazine bonosundan elde ettiği 30.000 TL faiz geliri ile 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş dövize endeksli hazine bonosundan elde ettiği 70.000 TL faiz geliri GVK'nun geçici 67'nci maddesine göre tevkifata tabi tutulacak ve mükellef bu gelirlerini beyannameye dahil etmeyecektir.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş TL cinsinden devlet tahvilinden elde edilen 240.000 TL faiz gelirine GVK'nun 76'ncı maddesi hükmüne göre indirim oranı (2013 takvim yılı için %53,11) uygulanacaktır. İndirim oranı uygulandıktan sonra kalan $(240.000 - (240.000 * \%53,11)) = 127.464$ TL 127.464 TL'lik tutarın tamamı, GVK'nun 86/1-c maddesi hükümlerine göre 2013 takvim yılı için 26.000 TL'yi aştığından beyan edilecektir.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş dövize endeksli devlet tahvilinden elde edilen 10.000 TL faiz gelirine GVK'nun 76'ncı maddesinin parantez hükmü gereğince indirim oranı uygulanmayacaktır. 10.000 TL faiz geliri GVK'nun 94'üncü maddesine göre tevkifata tabi tutulacak GVK'nun 86/1-c maddesi hükmüne göre 2013 takvim yılı için 26.000 TL'yi tek başına aşmasa dahi vergiye tabi gelir toplamının $(10.000 + 127.464 = 137.464$ TL) 26.000 TL'lik beyanname verme sınırını aşması nedeniyle yıllık gelir vergisi beyannamesine dahil edilecektir.

Örnek 4: Bay (R) 2013 takvim yılında aşağıdaki gelirleri elde etmiştir.

- 1- Tek işverenden ücret geliri 70.000 TL,
- 2- İşyeri kira geliri (Brüt) 80.000 TL,
- 3- Konut kira geliri 18.000 TL,
- 4- Repo Geliri 100.000 TL,

Bay (R) ayrıca;

- a) 2005 yılında babasından miras kalan arsayı 2013 takvim yılında satmış ve satış sonrası 250.000 TL kar elde etmiş,
- b) İMKB'de işlem gören tam mükellef bir kuruma ait olan ve 19.06.2013 tarihinde satın aldığı hisse senetlerini 12.12.2013 tarihinde banka aracılığıyla elden çıkarmış ve bu işlemde (maliyet bedeli endekslemesi sonrasında) 25.000 TL kazanç elde etmiştir.

Bay (R) gayrimenkul sermaye iradının tespitinde götürü gider usulünü tercih etmiştir. Bay (R)'nin iş yeri olarak kiraya verdiği gayrimenkulden 16.000 TL tevkifat yapılmıştır.

Bay (R) elde ettiği ücret geliri için GVK'nun 86/1-b maddesi uyarınca beyanname vermeyecek, diğer gelirleri nedeniyle beyanname vermesi halinde bu gelirini beyannameye dahil etmeyecektir.

Bay (R)'nin babasından miras kalan arsayı satması karşılığında elde ettiği kazanç GVK'nun mükerrer 80 inci maddesinin 6 numaralı bendinde yer alan parantez içi hüküm gereği verginin konusuna girmediğinden Bay (R) bu geliri için beyanname vermeyecektir.

Bay (R) tam mükellef bir kuruma ait olan ve 19.06.2013 tarihinde aldığı hisse senetleri sebebi ile elde ettiği 25.000 TL kazanç GVK'nun geçici 67'nci maddesi kapsamında tevkifat yolu ile vergilendirilecek yıllık beyannameye dahil edilmeyecektir.

Bay (R)'nin elde ettiği repo geliri GVK'nun geçici 67'nci maddesi kapsamında tevkif yolu ile vergilendirilecek, yıllık beyannameye dahil edilmeyecektir.

Bay (R)'nin elde ettiği işyeri kira geliri için beyanname verip vermeyeceği vergiye tabi gelir toplamının 26.000 TL'yi aşıp aşmamasına bağlıdır. İşyeri kira gelirinin gayrisafi tutarı 80.000 TL, 2013 takvim yılı için beyan sınırı olan 26.000 TL'yi aştığından Bay (R)'nin işyeri kira geliri için beyanname vermesi gerekmektedir.

Bay (R)'nin 2013 takvim yılında elde ettiği ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlarının gayrisafi tutarları toplamı $(70.000 + 25.000 + 98.000 = 293.000 \text{ TL})$ GVK'nun 21'inci maddesinin 2 numaralı fıkrası hükmü gereği GVK'nun 103'üncü maddesinde yazılı tarifenin üçüncü diliminde ücret geliri için yer alan 2013 takvim yılı için 97.000 TL'yi aştığından; Bay (R)'nin söz konusu konutun kira geliri ile ilgili olarak GVK'nun 21/1 maddesinde yer alan istisnadan yararlanması mümkün değildir. Buna göre; Bay (R)'nin tevkifata tabi olmayan 18.000 TL konut kira geliri beyannameye dahil edilecektir.

Bay (R)'nin işyeri kira gelirinin gayrisafi tutarı 80.000 TL, konut kirası ise 18.000 TL'dir. Mükellef, elde ettiği gayrimenkul sermaye iradı toplamı $(80.000 + 18.000 = 98.000 \text{ TL})$ 98.000 TL'ye GVK'nun 74'üncü maddesi hükmü gereğince %25 oranında götürü gider $(98.000 \text{ TL} \times 0.25 = 24.500 \text{ TL})$ uyguladıktan sonra, kalan tutar olan 73.500 TL'yi beyan edecektir.

10- SONUÇ

Ülkemizde yürürlükte olan vergi mevzuatı oldukça karmaşık bir yapıya sahip olduğundan kanunlarla yapılan düzenlemeler mükelleflere; tebliğlerle, sirkülerle ve müktezalar ile en açık ve karmaşık olmayan şekliyle açıklanmaya çalışılmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak da vergilendirme ile alakalı bir durum meydana geldiğinde, yapılan tüm yasal düzenlemelerin birlikte bir bütün olarak dikkate alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle çalışma hazırlarken olabildiğince bu amaca hizmet etmeye, menkul sermaye iratlarının neler olabileceğini, nasıl vergilendirilmesi gerektiğini, gerek kanuni düzenlemeler gerekse de diğer tali düzenlemeler çerçevesinde örneklerle açıklamaya, menkul sermaye iratlarını en genel anlamda, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecek olanlar, 2013 takvim yılı için 1.390 TL'yi aştığı takdirde beyan edilecek olanlar ve 2013 takvim yılı için 26.000 TL'yi aştığı takdirde beyan edilecek olanlar şeklinde üç başlık altında toplamaya, beyan edilecek gelirler toplanırken, gelirlerin istisna had ve tutarlarına, gelirler üzerinden tevkifat yapıp yapılmadığına, gelirlerin istisna veya tevkifat uygulamasına tabi tutulup tutulmadığına dikkat edilmesinin önemine dikkat çekilmeye çalışılmış, mükelleflerin elde ettikleri gelir unsurlarının toplamında GVK'nun 86'ncı maddesinin son derece önemli olduğunu göstermek adına kapsamlı bir örneğe yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu ve Tebliğler
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Tebliğleri
- 18.01.2006 tarih ve GVK-45/2006-27 Tevkifat Uygulaması-1 sayılı Sirküler

- ÇUBAN Mehmet, 2012 Menkul Sermaye İradının Vergilendirilmesi ve Beyanı, 150 Sayılı Mart 2012 Vergi Raporu Dergisi, Sayfa 146-160
- Gelir İdaresi Başkanlığı Formlar ve Yayınlar, Menkul Sermaye İradı Elde Edenler İçin Gelir Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi 2013
- Gelir İdaresi Başkanlığı Formlar ve Yayınlar, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci Madde Uygulaması ile İlgili Olarak Gerçek Kişilere Yönelik Vergi Rehberi 2013
- KARHAN Semih Can, 2013 Menkul Sermaye İratları ve Vergilendirilmesi, 162 Sayılı Mart 2013 Vergi Raporu Dergisi, Sayfa 120-131
- Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 2013 Beyanname Düzenleme Kılavuzu
- TÜRKAY İmdat, 2013 Menkul Sermaye İratlarının Yıllık Beyanname İle Beyanı, Cilt 27 Sayı 2 Mart 2013 Çimento Endüstrisi İşletmeleri Sendikası Sayfa 20-35
- Vergi Müfettişler Derneği, 2013 Beyanname Düzenleme Rehberi